

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Szmit

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,

w sprawie J. B.

skazanego z art. 296 § 3 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 maja 2025 r. kasacji

wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 25 marca 2024 r., sygn. akt VIII AKa 391/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 marca 2022 r., sygn. akt XII K 234/17,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**

2. zarządza zwrot J. B. wniesionej opłaty od kasacji.

Kazimierz Klugiewicz

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 marca 2022 r., sygn. akt XII K 234/17, Sąd Okręgowy w Warszawie uznał J. B. za winnego czynu z art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 1 k.k. w zb. z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., w brzmieniu obowiązującym przed dniem 15 listopada 2018 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonania na okres próby 5 lat. Nadto, orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody w części poprzez zapłatę na rzecz P. w W. w Likwidacji kwoty 2.000.000 zł.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 29 listopada 2022 r., sygn. akt II AKa 299/22, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok. Wyrokiem z dnia 29 listopada 2023 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2024 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, sygn. akt VIII Aka 391/23 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

„I. Mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę prawa karnego procesowego — art. 439 § 1 pkt. 2 kpk polegająca na nienależytej obsadzie sądu z uwagi na to, iż w referentem sprawy był sędzia X. Y., co do którego z uwagi na wadliwy proces nominacyjny, silne powiązania z władzą wykonawczą w szczególności w osobie byłego Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego a nadto jego aktywność jako rzecznika dyscyplinarnego prowadzi do stwierdzenia braku bezstronności i niezależności sądu a w konsekwencji do uznania nienależytej obsady sądu orzekającego w II Instancji.

II. Mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę prawa karnego procesowego - art. 439 § 1 pkt. 9 kpk w zw. z art. 14 § 1 kpk, to jest naruszenia zasady skargowości polegającą na wyjściu Sądu Okręgowego w zaskarżonym orzeczeniu poza ramy zdarzenia faktycznego objętego zarzutem aktu oskarżenia poprzez

zmianę kwalifikacji prawnej czynu i przypisanie oskarżonemu innego tożsamościowe czynu,

III. Mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę prawa karnego procesowego - art. 433 § 2 kpk i art. 457 § 3 kpk polegającą na nierozpoznaniu przez Sąd Odwoławczy zarzutów podniesionych w apelacji (istoty sprawy) a skoncentrowaniu uwagi przez sąd ad quem w uzasadnieniu orzeczenia na polemice z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 29.11.2023r. sygn. II KK 363/23.”

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie wniosła o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o uznanie, że w sprawie wystąpiła wskazana bezwzględna przyczyna odwoławcza, a w konsekwencji o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy okazała się zasadna w zakresie, w jakim podniesiono w niej zarzut wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związanej z udziałem w składzie Sądu odwoławczego sędziego SA X. Y.. Obligowało to do uchylenia orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi. W tym zakresie Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym składzie podzielił ocenę przedstawioną już w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do tego samego sędziego i zawarte tam szczegółowe rozważania (wyrok SN z 15 lutego 2024 r., IV KK 327/23 oraz wyrok SN z 13 marca 2025 r., IV KK 28/24).

Punktem wyjścia dokonanej oceny jest treść z pkt. 2 uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2 poz. 7). Zgodnie z nim „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność w

składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP – skrót SN) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC – skrót SN)”.

Sąd Najwyższy podtrzymuje wielokrotnie wyrażany w orzecznictwie pogląd o zachowaniu mocy obowiązującej wskazanej wyżej uchwały (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, oraz m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22, z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23 i z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22). Próby kwestionowania tego stanu rzeczy nie znajdują uzasadnienia w obowiązującym stanie prawnym, a w zakresie w jakim podejmowane są przez osoby dotknięte uchybieniem tożsamym z tym wskazanym w treści uchwały, obarczone są nadto wadą określana jako zakaz orzekania we własnej sprawie.

Równocześnie, tożsame wnioski co do standardu bezstronności sądu i sędziego oraz znaczenia udziału niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa w powoływaniu sędziów, jak te wynikające z powołanej wyżej uchwały SN, wynikają także z rozstrzygnięć organów międzynarodowych (zob. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczowicz przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19]; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19]; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce [skarga nr 1469/20]; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], Grzęda przeciwko Polsce [skarga 43572/18]; z dnia 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce [skarga nr 50849/21]; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, Komisja Europejska przeciwko Polsce). Wynika z nich w istocie

jednolity model szczególnego testu, pozwalającego na ustalenie, kiedy wady w procesie nominacyjnym konkretnego sędziego prowadzą na gruncie krajowym do stwierdzenia nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a na gruncie konwencyjnym do uznania, że skład sądu z udziałem tak powołanego sędziego nie stanowi sądu „ustanowionego na mocy ustawy”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 EKPC.

W niniejszym postępowaniu przyczyną stwierdzenia wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. był fakt zasiadania w składzie Sądu odwoławczego SSA X. Y.. Jak wskazano wyżej Sąd Najwyższy podziela w tym zakresie stanowisko zajęte w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok SN z 15 lutego 2024 r., IV KK 327/23 oraz wyrok SN z 13 marca 2025 r., IV KK 28/24), w którym przeprowadzono test bezstronności wskazanego sędziego, stwierdzając, że jego wynik jest negatywny, a w konsekwencji, iż doszło do wystąpienia okoliczności wskazanych w art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Z tego powodu nie jest konieczne ponowne szczegółowe badanie okoliczności dotyczących wskazanego sędziego, a wystarczające będzie odwołanie się do ustaleń przedstawionych w powołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego i zwrócenie uwagi na najważniejsze okoliczności, wskazujące na postawę sędziego wobec destrukcyjnych dla polskiego wymiaru sprawiedliwości zmian dokonywanych od roku 2017 r. przez ówczesną władzę ustawodawczą i wykonawczą, okoliczności wykraczających poza sam fakt uzyskania nominacji na urząd sędziego sądu powszechnego z udziałem niekonstytucyjnie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa. Zaliczyć należy do nich w szczególności następujące okoliczności związane z sędzią X. Y.: 1) wymieniony sędzia, będący początkowo sędzią Sądu Rejonowego w N., decyzją Ministra Sprawiedliwości został powołany na stanowisko Prezesa Sądu Rejonowego w N. (od 9.1.2018 do 6.2022); 2) decyzją Ministra Sprawiedliwości był delegowany do orzekania w Sądach Okręgowych: w E. (od 1.2.2018 do 31.7.2018), W. (od 1.1.2019), O. (od 1 lipca 2022 r.); 3) decyzją Ministra Sprawiedliwości objął stanowisko Prezesa Sądu Okręgowego w O. (od czerwca 2022); 4) decyzją Ministra Sprawiedliwości powołany został na stanowisko Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych (18.6.2018 r.) i stanowisko to przyjął w sytuacji, w której wiedzą powszechną było dążenie organów

władzy wykonawczej, w tym zwłaszcza Ministra Sprawiedliwości, do podporządkowania sobie sądów z pozbawieniem ich niezależności niezbędnej do sprawowania władzy sądowniczej w rozumieniu w jakim jest ona ukształtowana w Konstytucji RP; 5) pełniąc funkcję Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wszczynał postępowania dyscyplinarne wobec sędziów stosujących prawo europejskie; 6) Minister Sprawiedliwości powołał go w skład Zespołu do spraw czynności Ministra Sprawiedliwości podejmowanych w postępowaniach dyscyplinarnych sędziów i asesorów sądowych; 7) wskazany sędzia zasiadał od 2019 r. z powołania Ministra Sprawiedliwości w komisjach egzaminacyjnych na aplikacji adwokackiej i radcowskiej, otrzymując dodatkowe wynagrodzenie; 8) został powołany do pełnienia urzędu sędziego Sądu Okręgowego w E. postanowieniem Prezydenta RP z dnia 27 kwietnia 2021 r., w konkursie, którego przebieg nasuwa (jak wskazano bliżej w sprawach II KK 327/23 oraz II KK 28/24) istotne wątpliwości, a Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa z 19 marca 2019 r., rekomendująca powołanie tego sędziego, została uchylona przez Sąd Najwyższy, kolejną pozytywną dla niego uchwałę KRS podjęła, chociaż miał mniejsze doświadczenie i krótszy staż orzeczniczy od kandydatów, dyskredytując opinię Kolegium Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, które wypowiadając się co do kilku kandydatów, negatywne stanowisko co nominacji zajęło tylko w odniesieniu do sędziego X. Y.; 9) był w 2018 r. pełnomocnikiem ubiegającego się o wybór do Krajowej Rady Sądownictwa sędziego X.1 Y.1 oraz podpisał jego listę poparcia; 10) w 2021 r. podpisał się na 7 listach poparcia dla kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa ([...]), lekceważąc w ten sposób jednoznacznie orzeczenia ETPCz, w których podważono legalności tzw. „neo-KRS” i akcentowano prawo do sądu niezależnego, niezawisłego, ustanowionego ustawą; 11) na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie powołany został postanowieniem Prezydenta RP z 14 sierpnia 2023 r., co oznacza że awans ze stanowiska sędziego Sądu Rejonowego w N., tj. sądu w apelacji gdańskiej do stanowiska sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie uzyskał w ciągu niespełna 4 lat, wypełnionych pełnieniem licznych funkcji i stanowisk z poruczenia Ministra Sprawiedliwości.

Suma tych okoliczności prowadzi do stwierdzenia, że SSA X. Y. znalazł się w gronie tych sędziów, których ówczesna władza, zwłaszcza wykonawcza, obdarzała

zaufaniem zdecydowanie większym niż innych, którzy legitymowali się podobnymi osiągnięciami zawodowymi i stażem orzecznictwem, akceptowali działania wymierzone przeciwko niezależności sądów i próby ich podporządkowania woli politycznej ministra sprawiedliwości, a w przypadku sędziego X. Y. aktywnie w nich uczestniczyli, uzyskując niezaprzeczalne korzyści i liczne awanse. Oczwistym jest, że w odbiorze powszechnym, w tym w odbiorze obiektywnego zewnętrznego obserwatora rozwój tej kariery zawodowej i podejmowane zachowania przez wskazanego sędziego, prowadzić mogły do uzasadnionego obiektywnie przeświadczenia, że nie jest to sędzia gwarantujący bezstronność i niezależność, w tym zwłaszcza od organów władzy wykonawczej.

To właśnie, a nie tylko sam fakt uzyskania ostatecznej akceptacji niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa, w konkursach na kolejne stanowiska sędziowskie prowadzi do wniosku, że w niniejszej sprawie podobnie jak we wskazanych wcześniej doszło do zmaterializowania się uzasadnionych wątpliwości, odnośnie do instytucjonalnej bezstronności wskazanego sędziego – a w konsekwencji do przełamania zasady domniemania niezawisłości i bezstronności, o skutkach wskazanych w art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Powyższe musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku w całości. Przy ponownym rozpoznaniu apelacji Sąd Apelacyjny w Warszawie podejmie czynności pozwalające na uniknięcie uchybienia, które stało się przyczyną wydania przez Sąd Najwyższy wyroku kasatoryjnego.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji.

[J.J.]

[r.g.]

Kazimierz Klugiewicz Małgorzata Wąsek-Wiaderek Paweł Wiliński